

2021-11-05

Kultur och bildning
Jimmy Eriksson
Tfn: 063-146703
E-post: jimmy.eriksson@regionjh.se

RUN/397/2021

Uppföljning av initiativärende från Robert Uitto (S) - Konsekvensutredning gällande en eventuell flytt av Riksarkivets verksamhet i Östersund

Ärendebeskrivning

Den 15 juni 2021, § 126, beslutade regionala utvecklingsnämnden, efter ett initiativärende från Robert Uitto (s), att utreda vilka konsekvenser en flytt av Riksarkivet från Östersund skulle innebära för den övriga regionala kulturarvssektorn samt att bjuda in representanter för Riksarkivet och Kulturdepartementet för en diskussion om vikten av myndighetens fortsatta närvaro i länet. Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik (NCK) fick uppdraget att leverera en rapport med analys av eventuella konsekvenser för den regionala kulturarvssektorn vid en eventuell flytt av Riksarkivets verksamhet. Uppdraget har genomförts genom intervjuer med berörda kulturarvsverksamheter och dokumentstudier.

På en övergripande nivå går det att konstatera att utredningen bekräftar den oro som uttrycks i initiativärendet. Riksarkivet genomgår redan idag en organisatorisk förändring med principbeslut att avveckla arkivdepåer, vilket kan komma att påverka arkivbestånden i Östersund på sikt. Neddragningar har gjorts på grund av effektivitetsskäl och verksamheten inriktas i högre grad mot digitalisering. Dessutom har Riksarkivets regionala uppdrag försvagats till förmån för ett nationellt fokus. Det konstateras dock att det i närtid inte finns några planer att lägga ner verksamheten i Östersund vilket också bekräftats av riksarkivarie Karin Åström Iko i ett dialogmöte med nämndens presidium den 12 oktober 2021.

Utredningen visar däremot att den förskjutning i Riksarkivets uppdrag får avgörande konsekvenser för de ideella verksamheter som idag är nära länkade till Riksarkivet i Östersund, inte minst Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare, Jämtlands läns Fornskriftssällskap och Föreningsarkivet i Jämtlands län, men även för den kulturarvsintresserade allmänheten. Inte minst handlar detta om en tillgänglighetsproblematik och en förtroendefråga. Om Riksarkivet flyttar sitt arkivbestånd från Östersund, i kombination med den kompetens- och resursförlust som redan idag är ett faktum på Riksarkivet i Östersund, så leder det till en försämrad tillgång till arkiven vilket i sin tur riskerar att hämma den lokalhistoriska

forskningen samt det utåtriktade arbete som idag genomförs i nära samarbete med andra föreningar. Andra konsekvenser är att det försvårar det strategiska arbetet med att få besöksnäringen att använda kulturarvet som resurs. Man noterar även en minskad kapacitet i det pedagogiska arbetet riktat mot barn och unga och riskerar en minskad programverksamhet och vägledning samt långsammare digitaliseringstakt av arkivkällor.

Länet som kulturarvspedagogiskt kluster riskerar att försvagas och det ställs ökade krav på Föreningsarkivet som regional enskild arkivinstitution. Ansvarsfrågan kring enskilda arkiv är däremot inte helt utredd, varken på nationell eller regional nivå. Riksarkivet har möjlighet att ta emot enskilda arkiv, exempelvis person- och gårdsarkiv, även om det inte är ett krav. Relationsbyggandet och förtroendeskapandet när det gäller att ta emot nya arkiv utmanas dock då många arkiv riskerar att inte lämnas in på grund av att de kommer alltför långt ifrån platsen. Bevarandet av skriftligt kulturarv i länet riskerar därför att försvagas genom att enskilda arkiv har svårt att omhändertas i länet. För att motverka dessa konsekvenser skulle de ideella verksamheter som idag är beroende av Riksarkivet behöva hitta finansiering via andra kanaler och behovet av offentligt stöd skulle öka.

Sammanfattningsvis riskerar samtliga mål i den regionala kulturplanen att påverkas genom minskad tillgång till arkivmaterial. Kulturens roll för livslångt lärande försvagas genom minskat utåtriktat arbete, det strategiska samarbetet mellan arkivinstitutionerna och skolan försvåras genom minskad kapacitet för skolbesök och i utvecklandet av digitala lärresurser på regional nivå. Arbetet med att stötta kulturella och kreativa näringar (KKN) i att använda kulturarv som resurs i sin verksamhet och att främja besöksnäring genom kulturarv begränsas.

De frågor som utredningen skickar med är hur den nationella politiska nivån ser på Riksarkivets regionala uppdrag och hur det i framtiden ska regleras samt vilka ambitioner som finns gällande Riksarkivets verksamhet i förhållande till kulturpolitiska och regionalpolitiska mål. Från ett regionalt perspektiv är dessa frågor av stor betydelse då det kan ha påverkan på regionala kulturpolitiska prioriteringar framåt.

Regiondirektörens förslag

1. Genomförd konsekvensutredning gällande en eventuell flytt av Riksarkivets verksamhet i Östersund godkänns.
2. Frågan om hur Kulturdepartementet ser på Riksarkivets regionala uppdrag samt vilka statliga ambitioner som finns gällande Riksarkivets verksamhet i förhållande till kulturpolitiska och regionalpolitiska mål ska lyftas i regionernas årliga dialog med Kulturdepartementet.

I tjänsten
Hans Svensson
Regiondirektör

Ingrid Printz
Tf. regional utvecklingsdirektör

Utdrag till

Robert Uitto (S)